

موضوع:

بررسی علل و عوامل عدم تمایل جوانان به ازدواج در شهرستان جاسک

محقق:

ابراهیم مهدی پور رابری

تابستان ۱۳۹۳

چکیده:

در این تحقیق به بررسی ازدواج در شهرستان جاسک و تمامی علل و انگیزه های عدم ازدواج و تاثیرات مثبت و منفی آن بر نگرش مردان و زنان و تعصبات قومی و قبیله ای پرداخته می شود.

نتایج بدست آمده حاکی از آن است که هرچند ازدواج این قوم موجب صلح و تحکم بعضی طوایف می شود اما دور ازدواج نمودن آن پیامد های دارد که زندگی پسران و دختران را به مخاطره می اندازد و در این کنار مشکلات روحی، روانی، تربیتی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، بسیاری را نیز به بار می آورد.

واژگان کلیدی:

خانواده- ازدواج- قوم بلوچ- جاسک- تعصبات قبیله ای- کمیت- کیفیت پیامد ها

فصل اول

کلیات

مقدمه

تحقیق به صورت جامع درباره شهرستان جاسک و ازدواج این شهرستان کمتر صورت گرفته است. بلوچ مردانی سخت کوش، کم توقع، مهمان نواز و دارای تعصبات قومی و قبیله بسیار بالا هستند، زندگی در شرایط سخت آب و هوایی، کوهستانی، بیابانی، آنها را مقاوم و سخت کوش بار آورده است.

یکی از موضوعاتی که در این شهرستان زیاد به چشم می خورد مسئله دیر ازدواج نمودن جوانان است و به همین دلیل بر آن شدم که درباره این موضوع به تحقیق بپردازم تا علل و عوامل ازدواج اعم از مثبت و منفی و تاثیرات اجتماعی و فرهنگی و... آن را بر خانواده و اجتماع و نقش این تاثیرات که می تواند در برنامه ریزی های کلان اقتصادی و انضباط اجتماعی و یا تحکیم روابط بین طایفه های مختلف تاثیر گذار باشد را مورد بررسی قرار دهم. امیدوارم تا تمامی جوانب مثبت و منفی آن را با بی طرفی مدنظر گرفته باشم.

سوالات تحقیق

علل و عوامل دیر ازدواج نمودن جوانان در شهرستان جاسک چه می باشد؟

پیامدهای دیر ازدواج کردن در شهرستان چیست؟

اهداف تحقیق

- بررسی علل عدم تمایل جوانان به ازدواج
- بررسی مشکلات جوانان در ازدواج
- شناخت آداب و رسوم ازدواج

فصل دوم

ادبیات و پیشینه تحقیق

موقعیت بندر جاسک

جاسک در منتهی الیه جنوب شرقی استان هرمزگان و در شرق تنگه هرمز و سواحل دریای عمان به فاصله ۳۲۵ کیلومتر از مرکز استان (بندرعباس) واقع شده است و از شمال به کوه های بشاگرد و شهرستان میناب و از جنوب و باختر به دریای عمان و از خاور به شهرستانهای کنارک و چاه بهار محدود می گردد. وسعت این شهرستان ۱۶۱۳۶/۲ کیلومتر مربع بوده و حدود ۲۴٪ از کل مساحت استان هرمزگان را در بر گرفته است. شهرستان جاسک به تنهایی از استان گیلان و یا استان چهارمحال و بختیاری بزرگتر است. شهر جاسک، مرکز شهرستان به صورت شبه جزیره ای است که از طرف جنوب و غرب به آبهای دریای عمان منتهی می گردد. و در موقعیت جغرافیائی ۴۶ درجه و ۵۷ دقیقه طول شرقی و ۲۵ درجه و ۳۸ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. وسعت این شهر بندری ۶ کیلومتر مربع و ارتفاع تقریبی آن از سطح دریا ۵ متر است.

شهرستان جاسک دارای ۲۲۰ کیلومتر مرز دریائی از طرف غرب و جنوب بوده و به دلیل وجود قابلیت های منحصر به فرد جغرافیائی و وجود لنگرگاههای طبیعی و خورها و نیز از حیث هم جواری و نزدیکی با اقیانوس هند و کنترل و نظارت بر دهانه ورودی آبراه خلیج فارس و تنگه هرمز از اهمیت تاریخی، سوق الجیشی، صیادی و تجاری خاصی برخوردار است.

تحقیقات انجام شده در خارج از ایران

- تحقیقات مارگارت مید در فاصله سال های، ۱۹۶۹- ۱۹۲۷ نیز درباره جنسیت و روابط جنسی در سه قبیله آرپش، چامپولی و موندوگومور اطلاعات بسیار جالبی درباره نقش مادر و نقش پدر و نقش زن و مرد در قبایل ابتدایی ارائه می دهد در این بررسی ها ادعا می شود که محیط فرهنگی، اجتماعی خاص ویژگی های جنسیتی را در زنان و مردان پدید می آورد.

- جرج مورداک: در سال ۱۹۴۹ اعلام کرد که بررسی رفتار اجتماعی در جوامع مدرن به بهترین نحو از طریق مقایسه میان رفتار اجتماعی در جوامع ساده و ابتدایی امکان پذیر خواهد بود. پیرامون این فرضیه از طرف دانشگاه پیل تحقیقات زیادی انجام شده و اطلاعات بی شماری درباره خانواده، خویشاوندی و ازدواج و رفتارهای جنسی در جوامع مختلف جمع آوری شد.

- مارتین سگالن در کتاب خود به نام جامعه شناسی تاریخی خانواده به این موضوع پرداخته که از لحاظ نظری هر مرد و زنی می توانند با یکدیگر ازدواج کنند با این همه فرایند و گزینش همسر کاملاً اختیاری نیست شرایط اجتماعی همچنان از درون به بازسازی خود مشغول اند.

تحقیقات انجام شده در ایران

تحقیقات و مطالعات انجام شده در ایران رامی توان به چهار دسته تقسیم کرد:

۱- کتب، ۲- مقالات، ۳- پایان نامه، ۴- سمینار.

ازدواج نزد ایرانیان مقدس و مهم است به طوری که در متون باستانی هم روایات زیادی در اهمیت آن به چشم می خورد. بسیاری از آداب و رسوم ازدواج که در متن شاهنامه گنجانده شده اند هنوز هم در بین مردم ساری و جاری است نظیر مراسم خواستگاری، گرفتن اجازه از پدر و بزرگان برای جاری شدن صیغه عقد حضور شاهدان مراسم عقد، بردن جهیزیه به خانه بخت، دیدن و تعیین ساعت و روز نیک برای رفتن به خواستگاری و جاری کردن صیغه عقد این موضوع بیانگر این مطلب است که پایه های عظیم شاهنامه حکیم توس به فرهنگ، آداب و رسوم مردم سرزمین خویش بنیان گذاشته است.

در کتاب جامعه شناسی خانواده با تاکید بر نقش، ساختار و کارکرد خانواده در دوران معاصر از شهلا اعزازی آمده است که در دوران قبل همسر گزینی به شدت تحت فشار اجتماعی بوده انتخاب همسر نه براساس میل و اراده دو طرف به ازدواج بلکه به دلیل خویشاوندی صورت می گرفت در جامعه ای که فردیت مطرح نبود علاقه فردی نیز ارزش نداشت تنها راه ارتقاء پایگاه اجتماعی ازدواج بود هر چند که زن متاهل معمولاً تحت تسلط مادر شوهر بود و شوهر نیز بر وی اعمال قدرت می کرد اما به تدریج با انتقال اقتدار شوهر به زن حیطة های خاص تبدیل به خود فرمان دهنده و پس از فوت مادر شوهر به بالاترین مقام خانه می رسید به این ترتیب برای دختران ازدواج تنها امکان کسب یک نقش اجتماعی قابل قبول جامعه بود با ازدواج مرد مجرد و تبدیل به مرد متاهل می شد که اهمیت اجتماعی بالاتری داشت.

فصل سوم

روش تحقیق

روش تحقیق :

تحقیق درباره موضوع خاص ازدواج در میان مردان بلوچ جاسکی از طوایف مختلف جزء با زندگی کردن در میان آنها میسر نمی باشد یعنی باید در میان آنها با سران طوایف دوست و رابطه تنگاتنگ داشته باشیم و با آنها سخن بگوییم و در بعضی موارد همانند آنها باشی و اعتماد آنها را به خود جلب کنی و گرنه هیچ گاه تحقیقی کامل و جامع و برگرفته از واقعیت نخواهی داشت. اینجانب نیز به مدت قریب ۱۰ سال است که در این شهرستان افتخار خدمت گذاری راداشته و به نسبت شناخت کاملی از اهالی این شهرستان ، آداب و رسوم، لهجه، گویش، عقاید، اخلاقیات آشنایی پیدا کرده ام و در این میان در مراسمات شادی و غم آنان نیز شرکت نموده ام و این عوامل همه باعث شده است تا تحقیق من به صورت میدانی و از طریق مشاهده مشارکتی و مصاحبه و گفتگو باشد، صرفا پرسش خالی نیست که هر چیزی آنها بگویند یادداشت کرده باشم بلکه بیش از ۱۰ سال بودن در این شهرستان کمک نمود تا به صحت و سقم سخنان آنها آگاه و تا حدود زیادی با آداب و رسوم مردم نیز مسلط گشته ام.

ابزارهای جمع آوری:

مصاحبه و گفتگو- دوربین عکاسی و فیلم برداری- پرسشنامه -دستگاه ضبط صدا- کتابهایی که در این زمینه نوشته شده بود و سایر ابزارهای چون فیش، قلم، کاغذ، گوشی موبایل البته جهت مکالمات تلفنی نه عکس و فیلم و ...

جامعه آماری:

از آنجایی که در این شهرستان طوایف بسیار زیادی دیده می شود و امکان مطالعه دقیق و همه جانبه آنها نیست لذا از روش نمونه گیری تصادفی به مطالعه طوایفی چند مانند طوایف جنگی زهی، شیخ، میر، هوت، میر مبارک، سیدها، سمه زه و در این میان به طوایف فقیری نیز وجود دارند که به دلیل فقر نیز به ازدواج تمایل ندارند از قبیل استاها، و جت ها و ... که از نام همه خوداری می کنم چون در حجم نمونه و روش اندازه گیری ما جای ندارند. زیرا در این تحقیق از روش نمونه گیری تصادفی و ترجیحی استفاده شده است از بیشتر بخش های و مناطق آن به صورت نمونه انتخاب کرده ایم. همچنین از گروه های مختلف مردمی شامل تجار، بازاریها، مولوی ها، تحصیل کرده ها ، بی سوادان روستای و شهری که معرف مورد مطالعه ما بوده اند از طریق مشاهد مشارکتی و مصاحبه و پرسش تحقیق به عمل آمده است.

فصل چهارم

دادها و یافته های تحقیق

علل و عوامل عدم ازدواج جوانان:

برخی کارشناسان مسائل فرهنگی را عاملی برای تأخیر در ازدواج جوانان می‌دانند اما در نقطه مقابل تعدادی دیگر از کارشناسان و مسئولان، مسائل اقتصادی را عامل این امر بر می‌شمارند.

تأمین مسکن حرف اول را در ازدواج می‌زند. این موضوع بحث جالبی است که می‌توان حل آن را حماسه فرهنگی عنوان کرد شخص موقعی به شخصیت تبدیل می‌شود که زوجیت اتفاق بیافتد. جریان انسانیت حتماً باید از مسیر ازدواج طی شود و ازدواج یک امر ضروری و قاعده‌ای برای هستی است. مسائل اقتصادی به خصوص مسکن موضوع مهمی است که حرف اول را در ازدواج می‌زند و جوانان باید نهایتاً با حمایت پدر و مادر یک زندگی مشترک را آغاز کنند، مسئله فرهنگی نیز باید مورد توجه قرار بگیرد و در این موضوع ماهواره‌ها متأسفانه بسیار مؤثر در امر ازدواج و مسائل اجتماعی هستند.

❖ نقش ۶۰ درصدی مسائل فرهنگی در بالارفتن سن ازدواج جوانان:

در منطق اسلام جامعه سالم مساوی با خانواده سالم است. انسان سالم محور توسعه پایدار است. اما کلیت این موضوع از سوی اسلام مورد قبول نیست و انسان بدون خانواده بی‌هویت است و اسلام او را نمی‌پذیرد. بحث خانواده سه مسئله اساسی از جمله تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده را در بر می‌گیرد و خانواده یک شاخصی برای کنترل تدبیرها است. خانواده در مرکز تدبیرها نقش سرنوشت‌سازی دارد در بحث فرهنگی ابعاد آموزشی مشاوره گام به گام و همسریابی و در ابعاد اقتصادی، تأمین مسکن، حداقل درآمد ماهیانه و دسترسی به امکانات زندگی مورد توجه است. اگر از حیث منابع انسانی این موضوع را آسیب شناسی کنیم متوجه می‌شویم که جوانان چه دختر و چه پسر نقش اساسی را در تعیین سن ازدواج دارد؛ اما در کل، محور یک خانواده سالم را زنان تشکیل می‌دهند. زنان پس از ازدواج در نقش همسری و مادری ظاهر می‌شوند و در واقع با ازدواج به دو شغل الهی می‌رسند.

اصلاح جامعه باید از خانواده‌ها شروع شود و تمام سازمان‌های اجتماعی در خدمت خانواده‌ها قرار گیرد. خوشبختانه خانواده مداری یکی از ارکان ارزشی خانواده‌های ایرانی است. خانواده یک پیوند عاطفی و حقوقی است و از آنجا که اساس عالم بر تربیت انسان نهاده شده است. خانواده و پرداختن به خانواده نقش مؤثری در تربیت انسان ایفا می‌کند و ورود به خانواده با ازدواج آغاز می‌شود.

جوانان را باید به امر ازدواج تشویق کنیم. چون هم اکنون معاشرت‌های نابجا و دوستی با جنس مخالف ارزان، آسان، فراوان و در مقابل آن تشکیل خانواده سخت، گران و دشوار است ما باید کاری کنیم تا تشکیل خانواده سهل و آسان انجام گیرد و به صورت یک نهضت ملی آن را پیگیری کنیم. هجوم ماهواره‌ها، سایت‌ها و فضای مجازی، کمبود الگوی آسان ازدواج و سعادت‌مند از دیگر علل کاهش تمایل به ازدواج در بین جوانان است.

- ❖ بیکاری چشمگیر جوانان و رها شدن گرگ تورم در بین جوانان و بازتاب این نا امنی در تصمیمات مهم زندگی باعث شده است تا گرفتن تصمیم برای امر خطیر ازدواج سخت تر شود. همچنین نقش رسانه‌ها در آسان‌سازی ازدواج مهم است. باید زمینه ازدواج درست و آسان از طریق رسانه ملی ترویج شود. چرا باید هم اکنون جوانان ما انتظار داشته باشند که زندگی خود را با نمره ۲۰ و داشتن تمام امکانات در آغاز زندگی شروع کنند.
- ❖ همه حکما، دانشمندان و علما قبول دارند که هدف از زندگی تکامل بشر است. تمامی مؤلفه‌های تکاملی اهمیت ویژه هر اصل و نسل را نشان داد است، انسان در رکن خانواده یکی از مهمترین عناصر تکامل بشر است. اینکه چنین راه مهمی چگونه طی شود اهمیت دارد و خانواده به عنوان رکن مهمی از جریان اجتماعی که همواره با تقدس همراه بوده وقتی شکل می‌گیرد که عمدتاً بزرگان و علما در آن شرکت می‌کنند.
- ❖ شکل‌گیری ازدواج آسان در شهرستان جاسک: اگر ازدواج آسان صورت گیرد می‌تواند جامعه را در مسائل دیگر هدایت کند. دغدغه‌های موجود در مسیر ازدواج قابل تأمل است از بعد مسائل اجتماعی می‌توان گفت که فرهنگ دغدغه مهمی است اما از نگاه جوانان جاسکی باید گفت که مسائل اقتصادی اثربخش‌تر جلوه کرده است که مسئله ساخت مسکن و تهیه طلا و امکانات کامل زندگی ازدواج را برای جوانان بسیار سخت و دشوار نموده است که این نیاز به فرهنگ سازی و بستر سازی ازدواج آسان است.
- ❖ عوارض تمدن: سست شدن پایه خانواده، کاهش علاقه پدر و مادر به فرزندان، جانشین شدن هوس‌های سطحی به جای عشق، نادر شدن وحدت و همدلی بین زوجین از جمله عوارض تمدن امروز است.
- ❖ همچنین دخترها اکثراً تحصیلات بالایی دارند و همین تحصیلات بالا توقعات بالایی را ایجاد می‌کند، جامعه ما چه پاسخی به این توقعات داده است. بنابر این ازدواج مساوی است با توفیقات هر چه بیشتر پسرها و توقعات کمتر دخترها. دخترها باید از نظر بینش و تفکر واقع‌گرایانه‌تر به زندگی نگاه کند و کمتر به دنبال وسایل و امکانات خاص باشند. تجربه ثابت کرده کسانی که پیش از ازدواج به دنبال بهترین آرایشگاه‌ها، سالن‌های پذیرایی و عکاسی‌ها بودند پس از ازدواج به دنبال بهترین وکیل‌ها برای طلاق رفته‌اند.

بررسی پیامدهای و مشکلات دور ازدواج نمودن :

دور ازدواج کردن پیامدهای اجتماعی اقتصادی، فرهنگی را نیز در بردارد. از قبیل خرج تراشی فرزندان برای خانواده، افزایش اعتیاد، رواج بزهکاری، جنگ و درگیری خیابانی، خراب شدن افراد سالم جامعه توسط دوستان ناباب، پیدایش گروهکها، شایع و همه گیر شدن ولگردی و....

ویژگی هایی که می‌تواند کمک کند به شکل‌گیری یک کانون خانوادگی منسجم را با برگرفتن از مطالعات کتابخانه ای به شرح ذیل بیان می‌نماید.

یکی از مواردی که در فرهنگ های سنتی نسبتاً رواج دارد، اجبار دختر و بعضاً پسر به ازدواج بوده است.

۱- ازدواج اختیاری: ساختارهای خاص جوامع سنتی به گونه ای بوده است که با این نوع ازدواج های اجباری همخوانی داشته است و گاه حتی به عنوان امر بهنجار آنها را تقویت می کرده است. (بهنام و راسخ، ۱۳۸۴: ۱۲۶)

۲- تقدس پیوند زناشوئی که در این باره حضرت رسول (ص) می فرمایند ازدواج سنت من است، پس هرکس از سنت من روی گرداند از من نیست. (بحارالانوار- ج ۱۰۳: ۲۳۰)

امام صادق (ع) می فرمایند: دو رکعت نماز شخص متاهل بیشتر از هفتاد رکعت نماز شخص مجرد فضیلت و ارزش دارد (همان- ج ۱۴: ۶)

۳- همسان همسری درد بزرگی که در میان قوم بلوچ دیده می شود و مشکلات زیادی را به وجود می آورد، ناهمسان همسری است. چرا که مردان به ویژگی های شخصیتی فرزندان توجه ندارند و از همه مهمتر به فاصله سن فرزندان توجهی ندارند و گاه به راحتی موافق ازدواج دخترانشان با تفاوت سنی بیش از ۱۰ سال هستند که این ناهمسانی منجر به سرباز زدن ازدوج فرزندان می شود.

مشکلات و محدودیت های تحقیق:

- عدم همکاری افراد مجرد سن بالا
- عدم ثبت محضری ازدواج
- ترس از قطع شدن یارانه سرپرست
- تعصب شدید مردان بلوچ روستایی
- عدم مصاحبه زنان و یا خجالت آنها و در مواردی مردان اجازه این کار را نمی دادند

جمع بندی و نتیجه گیری:

از مطالب این تحقیق نتیجه می گیریم که ازدواج پیوند مبارک و فرخنده ای است میان دو انسان از جنس مخالف یعنی زن و مرد که باعث تحکم روابط بین آنها و بین اقوام و خویشاوندان آنها می شود. ازدواج امری است که خداوند در قرآن به آن بسیار سفارش کرده و پیامبر اکرم(ص) آن را نشانه کامل شدن دین می داند و در میان تمام فرزندان آدم(ع) دیده می شود. اما تفاوت هایی نیز دارد که این تفاوت ها ناشی از دین و فرهنگ و تاریخ هر جامعه و نوع دید آن مردمان به زن است.

همانطور که گفتیم عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، از قبیل مشکلات تامین مسکن جوانان، بیکاری جوانان، معاشرت های غلط با جنس مخالف، توقعات زیاد در هنگام ازدواج، ازدواج های تحمیلی، اهمیت ندادن به ازدواج دختران و در امر دور ازدواج نمودن جوانان دخیل می باشند که این مسئله پیامدهای به دنبال دارد از قبیل اعتیاد، بزهکاری، درگیری خیابانی، پیدایش گروهک های مختلف، سوء استفاده جنسی، ترک از منزل و مدرسه، مشکل پیوند عاطفی با فرزندان، مشکل برقراری نظم به دنبال دارد.

منابع و ماخذ:

➤ قرآن کریم

➤ بستان حسین (۱۳۸۳) اسلام و جامعه شناسی خانواده، انتشارات حوزه و دانشگاه قم چاپ پنجم، سبحان

➤ بهنام جمشید و راسخ، شاهپور (۱۳۸۴) مقدمه بر جامعه شناسی ایران، تهران انتشارات خوارزمی

➤ خمینی روح الله (۱۳۷۴) جایگاه زن در اندیشه امام خمینی، تهران انتشارات عروج

➤ مقالات:

➤ اعزازی شهلا (جامعه شناسی خانواده و خویشاوندی انتشارات تهران)